

SLOVENSKÁ ŠTATISTIKA a DEMOGRAFIA

SLOVAK STATISTICS
and DEMOGRAPHY

1/2015

ročník/volume 25

Recenzovaný vedecký časopis so zameraním na prezentáciu moderných štatistických a demografických metód a postupov.

Scientific peer-reviewed journal focusing on the presentation of modern statistical and demographic methods and procedures.

Článok/Article: 10

Typ článku/Type of article: recenzia publikácie/review of publication

Strany/Pages: 71 – 72

Dátum vydania/Publication date: 15. január 2015/January 15, 2015

Recenzia publikácie/Review of publication

Branislav Šprocha:
**REPRODUKCIA RÓMSKEHO OBYVATEĽSTVA NA SLOVENSKU
 A PROGNÓZA JEHO POPULAČNÉHO VÝVOJA**

**REPRODUCTION OF ROMA POPULATION IN SLOVAKIA
 AND A FORRECAST OF ITS POPULATION DEVELOPMENT**

Prognostický ústav SAV, Bratislava 2014, 177 s., ISBN 978-80-89037-38-4

Vývoj počtu Rómov na Slovensku a ich reprodukčné správanie, ako vyplýva z názvu publikácie a zmieňuje sa o tom aj samotný autor v úvode, je jednou z najčastejšie diskutovaných tém v domácich odborných i laických kruhoch. Práca má charakter monografie a člení sa celkovo na 6 kapitol.

V prvej kapitole autor opisuje metodiku práce a zdroje údajov. Práve táto kapitola sa javí ako kľúčová, pretože jasne vymedzuje hneď niekoľko dôležitých aspektov. Jedným z nich je stanovenie možných konceptov prístupu k danej problematike. Jasnosť konceptu a jeho napojenie na teoretické východiská je nevyhnutným predpokladom odbornosti a transparentnosti výstupov.

Autor uvádza 3 existujúce koncepty:

- 1) Róm ako nositeľ rómskej kultúry,
- 2) Róm na základe deklaratórneho prihlásenia sa navonok,
- 3) Róm na základe prisúdenia jeho okolia. Sám autor chápe rómsku národnosť ako „súbor osôb, ktoré sa sami hlásia k rómskej populácii alebo ich okolie považuje za Rómov (prípadne oba prípady súčasne)“ a hovorí o kombinácii etnického a národnostného princípu (s. 15). Autor sa opiera o existujúce zdroje (štatistické aj neštatistické) s jasným uvedením si ich špecifik a s tým súvisiacim obmedzením.

Obsahom druhej kapitoly zameranej na charakter rómskej populácie je analýza jej základných sociálnych a demografických charakteristík, ako je veková štruktúra, rodinný stav, úroveň dosiahnutého vzdelania, ekonomická aktivita a priestorové rozmiestnenia.

Tretia kapitola sa venuje plodnosti rómskych žien. Autor analyzuje a porovnáva plodnosť žien z rómskych lokalít, plodnosť žien rómskej národnosti a plodnosť žien celkovej populácie Slovenska. Podľa jeho zistení (opiera sa o skoršie odhady Vaňa a Mészáros z roku 2004) intenzita plodnosti u segregovaných Rómov je 4,5 dieťaťa na ženu, u čiastočne integrovaných 3 deti na ženu a u integrovaných sa plodnosť

Branislav Šprocha

**Reprodukcia rómskeho
 obyvateľstva na Slovensku
 a prognóza jeho populačného
 vývoja**

Bratislava 2014

nelíši od nerómskej populácie. Poukazuje na zásadný význam sociálnej exklúzie na „oneskorenie začiatku zmien v reprodukčnom správaní“ (s. 85) a na odlišné reprodukčné správanie rómskeho obyvateľstva ako celku.

Problematika potratovosti a ukončených tehotenstiev je predmetom nasledujúcej kapitoly, v ktorej sa autor detailnejšie sústreďuje na tento jav z pohľadu spontánnej potratovosti, umelej potratovosti, ukončených tehotenstiev a problematiky antikoncepcie a plánovaného rodičovstva. Pri metódach antikoncepcie si všíma faktory, ktoré majú hlavný vplyv na jej nízke použitie.

Úmrtnosť a zdravotný stav sú obsahom piatej kapitoly. V súvislosti s úmrtnosťou a zdravotným stavom obyvateľov autor opakovane poukazuje na „neprekonateľné prekážky v dostupnosti potrebných údajov“ a „na ich obmedzenú výpovednú hodnotu“ (s. 107) vzhľadom na to, že údaje v publikácii prezentujú prevažne úmrtnosť osôb vo vybraných (segregovaných) lokalitách.

Všetky publikované charakteristiky a analýzy sú priamym predpokladom na populačnú prognózu. Práve prognóza populačného vývoja Rómov na Slovensku do roku 2030 je dôležitou súčasťou monografie. Napriek určitým obmedzeniam, keď autor pracuje s podskupinou obyvateľov vymedzenou prihlásením sa k rómskej národnosti v sčítaniach v rokoch 2001 a 2011, základné výsledky prognózy hovoria podľa nízkeho variantu o 547-tisíc Rómoch, podľa stredného variantu o 590-tisíc Rómoch a podľa vysokého variantu o 635-tisíc Rómoch na Slovensku v roku 2030.

Prínos práce vidím predovšetkým v troch rovinách.

V teoreticko-metodologickej rovine je to v použití rôznych typov analýz (prierezových a longitudinálnych), v rôznosti použitých metód (napr. Sullivanova metóda, kohortno-komponentná metóda) a v pohľade na rôzne koncepty a rôzne časové obdobia sledovaného javu.

V spoločensko-hodnotovej rovine je monografia prínosom v „búraní stereotypov o všeobecne veľmi vysokej intenzite plodnosti so špecifickým časovaním“, ako uvádza autor (na s. 35).

V prognostickej rovine práca prináša prehodnotenie prognózy vývoja počtu rómskeho etnika do roku 2030 a prognózu štruktúr (vekovej a pohlavnej). Práca sa dobre číta a obsahuje množstvo grafov, ktoré vhodným spôsobom dopĺňajú autorove zistenia. Môže byť užitočná tak pre odbornú verejnosť – analytikov, štatistikov, demografov, ako aj pre tvorcov politik, študentov a laickú verejnosť.

L'UDMILA IVANČÍKOVÁ

PROFESIJNÝ ŽIVOTOPIS

PhDr. Ľudmila Ivančíková vyštudovala sociológiu na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. Od roku 1987 pracuje v Štatistickom úrade SR. Prešla viacerými pozíciami – od expertky, vedúcej oddelenia až po súčasnú funkciu generálnej riaditeľky sekcie sociálnych štatistik a demografie. V minulosti sa zaoberala problematikou terénnych zisťovaní, zisťovaní zameraných na meranie životných podmienok. Ako medzinárodná expertka pôsobila v oblasti výberových zisťovaní v sociálnych štatistikách. V centre jej pozornosti je oblasť chudoby, sociálnej inklúzie, životnej úrovne a kvality života.